

INFORMACIJE

PRVI OKRUGLI STOL O DIREKTNOJ RAZMJENI ZEMALJA U RAZVOJU

U organizaciji Saveznog zavoda za međunarodnu znanstvenu, prosvjetno-kulturnu i tehničku suradnju, Instituta za zemlje u razvoju iz Zagreba i Zagrebačkog velesajma u Zagrebu je od 12. do 15. rujna ove godine održan prvi Okrugli stol o direktnoj razmjeni zemalja u razvoju.

Organiziran neposredno nakon održavanja Alžirske konferencije nesvrstanih zemalja, koja je u centar rasprave stavila upravo problem pronalazjenja načina konkretnog ekonomskog povezivanja zemalja u razvoju — koje su mahom nesvrstane države po svojoj vanjskopoličkoj orijentaciji — navedeni je skup održan o istoj problematici, a okupio je 150 jugoslavenskih teoretičara i privrednika, te 54 predstavnika iz zemalja u razvoju i predstavnike dviju međunarodnih organizacija (UNCTAD i GATT).

Cilj je razgovora bio traženje ocjena karaktera prepreka koje postoje u dosadašnjoj razmjeni među zemljama u razvoju, kao i predlaganje i utvrđivanje mjera za njihovo uklanjanje i unapređivanje *direktne* razmjene među zemljama u razvoju.

Kao uvodna izlaganja za vrlo opsežnu diskusiju poslužili su referati dra Emila Ludviger, Saveznog sekretara za vanjsku trgovinu, Augustina Papića, člana Predsjedništva SFRJ i člana jugoslavenske delegacije u Alžiru, dra Ljubiše Adamovića, profesora Ekonomskog fakulteta u Beogradu i preko dvadeset pismenih priloga stručnjaka i privrednika.

I.

U gotovo svim prilogama i diskusijama polazilo se od vrlo složenog i nezavidnog položaja zemalja u razvoju,

koje se na svjetskom tržištu susreću s nizom prepreka vlastitom ekonomskom prosperitetu, počev od barijera čvrstih institucionaliziranih ekonomskih struktura Zapada i Istoka, preko odavno ustaljenih mehanizama tržišnih instrumenata, koji efikasno djeluju u cilju zaštite interesa razvijenih zemalja — do različitih oblika protekcionizma, neokolonijalističkog tretmana i eksploatacije nerazvijenih, djelovanja multinacionalnih kompanija i konzekvencija svjetske monetarne nestabilnosti, koju najjače osjećaju upravo nedovoljno razvijene zemlje.

Nasuprot visokom stupnju ekonomske integracije razvijenih zemalja zemlje u razvoju nisu međusobno povezane u ekonomski homogene cjeline, tehnološki se nalaze u procesu sve većeg zaostajanja za razmjerno brzom tehnološkom evolucijom razvijenog svijeta, a nemaju dovoljno vlastitih ekonomskih mehanizama koji bi štitili njihove nacionalne i zajedničke interese, locirane su izvan vodećih svjetskih transferzala i raspršene na četiri kontinenta. Uz to ne raspolazu vlastitim sistemom ekonomskih, tehničkih i tehnoloških informacija, što je neophodna pretpostavka za upoznavanje međusobnih potencijala, interesa i ciljeva sa svrhom zajedničkog nastupa u međunarodnoj ekonomskoj razmjeni. Ako se navedenom doda činjenica da su sintetički proizvodi efikasno zamijenili veliki dio primarnih proizvoda, čiji su proizvođači nekad bile isključivo zemlje u razvoju, a za koje su to, vrlo često, bili jedini izvozni artikli, kao i podatak da se pototak međusobne trgovine zemalja u razvoju smanjio u razdoblju 1960.—1970. od 20,6% na 18,6% — situacija, očito, postaje još težom.

II.

Već dulje vrijeme zemlje u razvoju svjesne su svoga međunarodnog ekonomskog položaja, a time i političkog,

kao i sve većih razlika između razvijenih i nerazvijenih. One su uz to svjetske i sve urgentnije potrebe za poboljšavanjem toga položaja. Stoga je, do sada, i održan velik broj međunarodnih skupova nedovoljno razvijenih zemalja o navedenoj problematici, iako s parcijalnim i nedovoljnim rezultatima.

Od velikog broja različitih skupova dovoljno je spomenuti samo neke: na Beogradskoj konferenciji šefova država i vlada nesvrstanih zemalja godine 1961. izneseni su ekonomski problemi Trećeg svijeta kao vrlo relevantni kako za daljnji progres zemalja u razvoju, tako i za progres čitave međunarodne zajednice, nakon toga održana Konferencija o trgovini i razvoju Organizacije UN posvećena je upravo tim pitanjima; 1964. dolazi do I. zasjedanja UNCTAD-a i Druge konferencije nesvrstanih u Kairu; u toku 1967. donesena je Alžirska povelja, koja, ujedno i prva, ističe odgovornost zemalja u razvoju za vlastiti ekonomsko-socijalni razvoj; na Trećem summitu nesvrstanih u Lusaki, godine 1970., donesena je Rezolucija o nesvrstanoj i privrednom napredku, iz koje su stavovi potom detaljno razrađeni u Akcionom programu usvojenom na ministarskom sastanku nesvrstanih zemalja u Georgetownu, u kolovozu 1972.; održano je i nekoliko zasjedanja Grupe 77 zemalja u razvoju, a upravo je završena i Konferencija u Alžiru, na kojoj su se ekonomski problemi nesvrstanih zemalja pokušali prvi put najkonkretnije rješavati.

Četvrti summit šefova i vlada nesvrstanih zemalja pokazao je spoznaju zemalja u razvoju o vlastitoj odgovornosti za vlastiti ekonomski i drugi razvoj i o nužnosti oslanjanja na vlastite snage, a kroz posve određene oblike međusobnog ekonomskog i drugog povezivanja i stvaranja određenog tipa institucija u tu svrhu.

I sama sličnost položaja zemalja u razvoju u međunarodnoj trgovini upućuje ih nužno jedne na druge, kao i na potrebu uspostavljanja direktne međusobne razmjene bez dosadašnjih posrednika, a koja treba biti najtješnje vezana uz ciljeve i prioritete nacionalnih privrednih planova razvoja pojedinih nedovoljno razvijenih zemalja i uz njihove zajedničke interese. Stvaranjem *preferencijalnih* aranžmana između zemalja u razvoju, formiranjem zajedničkih *mješovitih* poduzeća i drugih obli-

ka industrijske kooperacije, zemlje u razvoju mogu osigurati samostaljniju poziciju na svjetskom tržištu i u pregovaranju s ekonomski moćnima. Kako se dosadašnja trgovina među zemljama u razvoju odvijala, uglavnom, preko stranih trgovačkih i drugih organizacija, evidentna je i potreba stvaranja vlastitih vanjskotrgovinskih poduzeća, mješovitih trgovinskih komora, a posebno je korisno i osnivanje *fonda* za ekonomski i društveni razvoj, čije su osnove stvarane u Alžiru.

Vrijedno je spomenuti i stav, prvi put prisutan na skupovima nesvrstanih, o tome da »ni jedna nerazvijena zemlja neće bilo kojoj razvijenoj zemlji dati povoljniji tretman nego što ga daje bilo kojoj nerazvijenoj zemlji«. Odluka, donesena u Alžiru, a koja je u različitim varijantama bila prisutna i u nizu diskusija sudionika Okruglog stola, odnosi se i na oblast informiranja u vidu zaključka o neophodnosti objedinjavanja informacija iz područja trgovine i o drugim pitanjima, stvaranja zajedničkih *informativnih centara*, razmjeni materijala, povezivanja televizijskih ustanova a posebno i razvijanja što tješnje suradnje na planu znanstvenih i tehnoloških dostignuća.

Iz navedenog proizlazi da su zemlje u razvoju u svijesti o zajedničkim potrebama i dugoročnim strateškim interesima djelovanja došle do onog stupnja zrelosti koji je nuždan za realizaciju zajedničkih ciljeva.

III.

Kao jedna od razvijenijih zemalja u krugu zemalja u razvoju, Jugoslavija ocjenjuje dosadašnje međusobne privredne kontakte tih zemalja, a i bilateralne odnose između Jugoslavije i ostalih zemalja u razvoju, kao nezadovoljavajuće. Iako Jugoslavija danas ima trgovinske veze s preko 60 zemalja u razvoju, opseg razmjene je uglavnom malen i ne odgovara stvarnim mogućnostima obiju strana.

Naši su se predstavnici stoga na svim dosadašnjim skupovima zalagali za unapređenje bilateralnih i multilateralnih ekonomskih i drugih veza među zemljama u razvoju, a u svibnju 1973.

donijela je Savezna skupština i Rezoluciju o unapređenju privrednih odnosa SFRJ i zemalja u razvoju.

Diskusije velikog broja jugoslavenskih privrednih predstavnika za Okruglim stolom pokazale su da s jugoslavenske strane postoji i spremnost i mogućnost za ekonomsku razmjenu daleko većeg opsega.

IV.

Na kraju treba reći da je protekli prvi skup ovakve vrste u naš pružio obilje vrijednih priloga, informacija i prijedloga o navedenoj vrlo složenoj problematici, a organizatorima treba odati priznanje za inicijativu glede nje-gova održavanja i efikasnu organizaciju.

Božica BLAGOVIĆ

... i ...

... i ...

... i ...

III

... i ...

... i ...

... i ...

... i ...

... i ...